

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkkerk; Ds. H. C. van der Ent, Katwijk aan Zee; Ds. R. Kok, Soest; Ds. H. van Leeuwen, Elburg; Ds. D. Slagboom, Barendrecht; Ds. M. C. Tanis, Sliedrecht - Centrum; J. van Heteren, Sliedrecht - Centrum en Joh. van der Lee, Alphen aan den Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
Meerkkerk. Telefoon 01837 - 357

ADMINISTRATIE:

Joh. van der Lee, Kwartelstraat 74, Alphen aan den Rijn, telef. 01720 - 73814, postrekening 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen aan den Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

„De natuur leerschool der genade”

„Want de aarde brengt vanzelf vrucht
voort: eerst het kruid, daarna de aar,
daarna het volle koren in de aar.”

Markus 4 : 28.

V

Wanneer gij de korenaren op de akker beziet, vindt ge in de ene aar wel meer korrels dan in de andere. Zo ook op geestelijk gebied. Het ene kind Gods draagt meer vrucht dan het andere. Maar zonder vrucht is niet één waar kind des Heeren! Dan zegt onze belijdenis zo schoon: „Want het is onmogelijk, dat zo wie Christus door een waarachtig geloof ingeplant is, niet zoude voortbrengen vruchten der dankbaarheid”. Wat nu die vruchten zijn? Een meer en meer haten en vlieden van de zonde. Een doden van de werkingen des vleses door de kracht van Christus. Een zich al dieper afhankelijk voelen van de Heere. Het kinderlijk gebedsleven. Het gebed is het voornaamste stuk der dankbaarheid. Het afsterven van de oude mens, en het opstaan van de nieuwe mens. De ziel wordt al kleiner en ootmoediger voor God. Ze wordt steeds armer in haar zelf en rijker in God.

Hoe meer korrels in de aar, hoe dieper de halm gaat buigen. Hoe meer genade, hoe lager wij gaan bukken voor God. Hoe voller het leven in God wordt, hoe dieper de ziel bukt. O, de ziel kan zelf soms die vruchten niet zien, ze vindt ze bij haar zelf niet, als ze zich zelf beziet. Maar toch en dit is het voornaamste, de Hemelse Landman ziet ze wel. In de heiligmaking wordt het gezien, dat de Heere de mens weer herschept naar Zijn beeld. De deugden Gods spiegelen zich in Zijn volk af. Ja, ze worden van dag tot dag vernieuwd, naar het evenbeeld desgenen, die hen gekocht heeft met Zijn dierbaar bloed. Ze worden meer en meer Christus gelijkvormig. Hij verkrijgt een gestalte in hen. Dan wordt gezien, dat ze in Godsvrucht toenemen. Als het koren rijp wordt, wordt het geel-wit. O bij de ware begunadigden, die rijp worden voor de hemel straalt hier reeds iets van dat hemelleven uit. De glans van het goud des hemels ligt op hen. In de natuur wordt het koren rijp, door regen en zon. Zo ook op geestelijk gebied. Bedauwd door de Heilige Geest en bestraald door de Zon der gerechtigheid, wordt de ziel rijp voor de hemel. Het heimwee naar de hemel wordt bij ogenblikken gekend. Dan is het:

„Maar (blij voor uitzicht dat mij streelt)
Ik zal ontwaakt. Uw lof ontvouwen,
U in gerechtigheid aanschouwen.
Verzadigd met Uw Godd'lijk beeld.”

Het gaat dan de ziel niet slechts om de hemel, Hij is haar hoogste goed geworden! Hij is het voorwerp van haar lust. Hem begeert ze volmaakt zonder zonde te dienen. Houdt moed heiliger zielen, naar de volmaakte dienst van God. Gij zult straks op Zijn tijd, als gij hier Zijn raad hebt uitgediend, ingezameld worden in zijn schuur. Er is geen afval der heiligen. Ze komen

allen binnen, waar het ware werk des Heeren gevonden wordt. Zeker, de een is wel vroeger rijp voor de hemel dan de ander. De Heer ook jeugdigen thuis. Als het graan rijp is, komt Hij met Zijn sikkels, maait het af, en haalt het voor eeuwig bij Hem thuis!

O, wat zaligheid zal dan genoten worden. Dan tenvolle verzadigd met Zijn goddelijk beeld. Dan is het volkomen afsterven der zonde bereikt. Dan wordt ze uit het lichaam der zonde voor eeuwig verlost.

Lezer of lezeres, wat zijt gij, een die rijp wordt voor de hemel, om God eeuwig groot te maken, of wordt gij rijp voor het eeuwig verderf? Zijt gij een wedergeborene door Zijn Woord en Geest? Kent gij het leven uit God? Hebt gij in waar berouw, uw zonden leren bewenen voor de Heere? Waar gaat het U om in uw godsdienst, om van de smarten en pijn in de hel verlost te worden, of gaat het u waarlijk om de Heere? Gaat het U om de hemel, of om de God in de hemel? Ja gij, die u een Christen noemt, die zelfs wel eens gevoeld hebt, dat gij zo niet kunt sterven als gij geboren zijt, zijt gij soms gelijk aan het zaad dat op steenachtige plaatsen is gevallen? Gij hebt U misschien de genade eigendunkelijk willen toeëigenen?

O, bedrieg Uzelf niet. Gij zut nu nog in het heden der genade. Gij ziet op akkers soms ook koren, dat gaat legeren voor dat het vrucht gezet heeft. Maar dit deugt nergens toe, dan voor strooisel onder de beesten! Is er bij U een dienen van de Heere geweest slechts voor een tijd?

Lezer door dit woord is er ook weer aan Uw ziel gearbeid. Zal dit zaad nu ontkiemen en vruchten dragen! Of is het bij de weg gevallen en door de vogelen des hemels weggepikt? Of is het gevallen onder de doornen, en verstikt het? Zijn de zorgvuldigheden des levens in deze donkere tijd zo vele, dat gij U niet over de eeuwige dingen bekommert? Ja, misschien worden er door U slapeloze nachten doorgebracht om de menigvuldige tijdelijke zorgen! Maar hebt gij ook al eens slapeloze nachten doorgebracht op Uw leger, in worstelingen tussen God en Uw ziel? Er wordt ook zaad gezaaid op Uw akker, het zet ook nog wel een halm, zelfs een aar, maar het blijft een loze aar. Er zet zich geen vrucht. Deze blijft recht opstaan. Zulke bedoelen met haar godsdienst zich zelf. Het zijn de farizeën, die recht op gaan. Zij kunnen bidden en danken, maar ze kennen niet het diep buigen voor God van de tollenaar! Niet het bedelen om genade, niet het veroordelen in zichzelf.

Wij moeten eindigen, want anders worden we te lang. Wij hebben met U dit Schriftwoord mogen overdenken! Mocht de Heere er ons in deze geesteloze dagen zelf werkzaam mede maken, voor 't eerst of bij vernieuwing.

Ja, dat wij waarlijk mochten rijpen voor de hemel, om God Drieëinig straks eeuwig groot te maken. Wijlen Ds. J. van Doorn

HET EVANGELIE VAN CHRISTUS

35

De apostel is in twijfel omtrent het behoud van de Galaten, daar zij afgebracht moeten worden van het bouwen op de zandgrond van eigen gerechtigheid. En al houden zij zich deels nog vast aan Christus, dan is dat niet meer dan een vlag

VAN DE ADMINISTRATIE

Wie kan mij helpen aan het juiste adres van E. H. Koot, Thorbeckegracht 37, Zwolle? P.T.T. zond ons blad retour met de mededeling vertrokken. Steeds worden wij verrast in ons werk. Een abonnee te N. nam 5 abonnementen voor één jaar voor verschillende adressen, zodat wij thans weer 9 nieuwe abonnees konden noteren, zodat de lezerskring van „Bewaar het Pand” steeds groter mag worden. Hartelijk dank voor de gift van f 10,— van een abonnee uit N.-P., die tevens een abonnement voor één jaar betaalde voor een adres in A. Als wij dit schrijven loopt de 10de jaargang weer ten einde en nog steeds hebben niet alle abonnees voor 1975 betaald. Behoort U bij één van hen? Stel dan de betaling niet uit, maar doe het per omgaande. In afwachting. Adm. „Bewaar het Pand”, Kwartelstraat 74, Alphen aan den Rijn. Giro 74.43.50. v. d. L.

VAN DE REDAKTIE

Ds. Van Leeuwen moest in het ziekenhuis worden opgenomen voor behandeling en operatie. Daardoor was hij niet in de gelegenheid een artikel voor ons blad gereed te maken. We hopen van harte, dat de Heere het met hem wel maakt, opdat hij spoedig weer z'n arbeid in de gemeente en ook voor ons blad kan voortzetten.

Ds. Sneep van Driebergen heeft enkele weken in het ziekenhuis gelegen. Hij is zaterdag 1 november j.l. weer thuis gekomen. Hij mag nog niet preken. Het is wel de begeerte van zijn hart om de arbeid voort te zetten. De Heere heeft het welgemaakt. Het leeft in zijn hart: Zijn goedheid gaat het al te boven, Zijn goedheid duurt in eeuwigheid. Hij zou ieder wel willen opwekken om de Heere te zoeken. Hij denkt daarbij ook aan onze jeugd. Wij geven dit gaarne door. Ds. Sneep is wel geen vaste medewerker, maar hij sprak op ontmoetingsdagen en van zijn hand verscheen één en ander in ons blad. Daarom maken we onder de kop: Van de redactie melding ook van deze zieke dienaar des Woords.

B.

om de bedriegelijke lading te dekken. Waarmee de mens in de grote dag des gericht's beschaamd zal uitkomen. Het kan naar het oordeel van Gods volheerlijke heilsopenbaring de zondaar nooit genoeg op het hart gebonden worden, dat Jezus Christus als de van God verordineerde Zaligmaker de enige grond der zaligheid is. En nu is Paulus niet in twijfel of de Galaten zich al of niet schuldig maken aan het vertrouwen op de werken van de wet. Dat staat voor hem wel vast, daar de bloedige besnijdenis weer bestaansrecht bij hen verkregen heeft tot verbinding aan de wet. Maar hij is in twijfel of zij nog wel van die kwaal genezen kunnen worden met de brief die hij daarvoor schrijft. En dat deed hem tot deze gedachte komen: „Doch ik wilde dat ik nu tegenwoordig bij u ware, en mijn stem mocht verheffen, want ik ben in twijfel over u.” Aanvankelijk had de apostel hoop op een vruchtbare oogst, om die de Heere met een ootmoedige erkentelijkheid voor Zijn genade aan te bieden. En die verwachting begint hem nu uit de hand te vallen, daar het zaad des Woords de nodige wasdom niet kan bekomen op de zandgrond van een wettische godsdienst. En dat wordt ons vanuit de Schrift gedurig weer op het hart gebonden, opdat wij meer kennis zouden begeren van de Heere en zoeken in het Woord des Geestes, tot ontdekking aan onze totale verlorenheid en verdoemelijkheid in Adam. Vanuit die geestelijke

kennis van onze totale verdorvenheid wordt het ons duidelijk dat wij zonder de borggerechtigheid van Christus nooit deelgenoten kunnen worden van de eeuwige zaligheid.

En nu vraagt de apostel op de man af: „Zeg mij, gij die onder de wet zijt, hoort gij de wet niet?” Het gaat hier om het horen van de wet, en dat is het luisteren naar de vijf boeken van Mozes, die tot onderwijzing voor het geestelijke leven werden voorgelezen in de synagoge. Het gaat dan aan u voorbij, of zit u dan soms te slapen? Want u kent niet goed het onderscheid dat er is tussen de wet als wet der werken en wet des geloofs.

Elk mens heeft de wet van het werkverbond, en dat is de wet van Adam, van nature in zijn hart. En dat tot de heidenen toe: „Want wanneer de heidenen, die de wet niet hebben, van nature de dingen doen, die der wet zijn, dezen, de wet hebbende, zijn zichzelf een wet: als die betonen het werk der wet geschreven in hun harten, hun geweten mede getuigende; en de gedachten onder elkander hen beschuldigende, of ook ontschuldigende.”

Hadden de heidenen, die niet onderwezen waren, daarvan kennis, hoeveel te meer dan de mens die leeft onder het licht van de Schrift. Maar dan nog leeft de mens van nature vanuit de wet van het werkverbond. Zodat zijn godsdienst in de grond der zaak al is die rechtzinnig, een wettische godsdienst is.

Vandaar is het zo noodzakelijk dat door wederbarende genade de wet des Geestes, en dat is de wet van Christus, in ons hart geschreven wordt. Om te komen tot de onberouwelijke keus de Heere te vrezen al was er geen hel tot straf en geen hemel tot beloning. En vanuit de wet der liefde leert men hartelijk wenen over de zonde tot bekering.

Is het ons niet duidelijk dat de Heere door Zijn Geest Zijn wet heeft geschreven in onze harten, dan missen we het diep besef om door de voldoening van Christus te komen tot verzoening met God. Dat doet ons staan in een godsdienstige oppervlakkigheid waarin het zaligmakende werk van de Heilige Geest gemist wordt. En laat het ons dan toch de bede zijn dat de wet des Heeren door Zijn Geest in ons gegraveerd mocht worden, tot onze diepe verootmoediging, om de straf der zonde te aanvaarden, zodat niet langer met loze kalk gepleisterd kan worden.

En nu gaat de apostel ons onderwijzen uit het eerste boek van Mozes, dat Gods kinderen door af te wijken van de wet des Geestes en dat is de wet van Christus, de wet van het geloof dat door de liefde werkt, terug vallen in de wet van het verbroken werkverbond. De wet die elk mens van nature heeft in zijn hart. En in dat handelen vanuit en naar die wet, zoekt de mens zichzelf op de been te houden. Blijft niet langer staan voor de dood der onmogelijkheden om vanuit die nood gered te worden door het wonder van Gods genade.

Paulus heeft in zijn schrijven tot bestraffing van de wettische dienstbaarheid tweeërlei leden op het oog. Leden die het leven der genade niet kennen, daar zij de wederbarende genade des Geestes nog missen. En leden die dat wel kennen en zijn teruggevallen in wettische dienstbaarheid. Waarom zij dan ook anders behandeld moeten worden. En daarom gaat hij spreken vanuit het leven van vader Abraham.

„Want daar is geschreven dat Abraham twee zonen had, één uit de dienstmaagd en één uit de vrije.” En dat was, gedacht uit de tijd van Abraham, op zichzelf geen bezwaar. Maar dat gold de vervulling van Gods beloften en wat niet is uit de belofte, is uit de wet.

Abraham kwam omtrent die vervulling van Gods belofte in een zware beproeving, en dat duurde heel lang. Zodat vanuit de mens een weg bedacht werd tot verkrijging van het beloofde zaad. En dat werd door de Heere niet aanvaard. Tot grote schade van het geestelijke leven heeft Abraham een geruime tijd Ismaël gehouden voor het beloofde zaad. Hierin werd de Heere niet ontmoet en het getuigenis van de Heilige Geest gemist. En afgebracht van deze droggrond, tot zegen van zijn geestelijk leven, kwam Abraham opnieuw te staan voor de dood der onmogelijkheden door zijn versterving.

Gezuiverd van alle menselijke berekening kwam Abraham door Gods genade te staan in zuivere werkzaamheden omtrent Gods belofte. „En hij heeft aan die beloften Gods niet getwijfeld door ongelooft, maar is gesterkt geweest in het

geloof, gevende God de eer.”

Het ging bij Abraham in zijn geloofswerkzaamheden om de komst des Heeren in zijn hart tot versterking en om de komst des Heeren in het vlees om de zaligheid te verdienen. En zo heeft hij tegen hoop op hoop geloofd. Van zijn kant had Abraham alles tegen en van des Heeren kant alles mee. En zo vaart het geestelijke koopvaardischip „tussen alledigheid en alvolheid.” Met al de noden van onze ledigheid gaat het hart dan uit naar de volheid van Gods genade, om het ledige en bezwaarde hart vanuit deze volheid te troosten tot versterking van het geloof, met de hulp van de wind des Geestes.

En tot verkrijging van deze heerlijke geloofsoefening hebben wij het nodig gezuiverd te worden van wettische dienstbaarheid, door de onderwijzingen van de Heilige Geest.

Galaten 4 : 20 - 23.

R. Kok

ABORTUS

een zaak van meer dan één gebod.

Enkele opmerkingen over de Bijbels-ethische bezwaren tegen de abortus provocatus.

Een artikel over abortus is haast een alledaagse zaak geworden. In de pers is en wordt er veel over geschreven. Daarbij zijn er velen, die in kleinere of grotere brochures hun mening te kennen hebben gegeven. Het is te begrijpen omdat het een zaak is, die veel reacties heeft opgewekt. Het is niet de bedoeling om met dit bescheiden artikel nieuwe gezichtspunten te geven. Mij is gevraagd op een eenvoudige manier en in kort bestek iets te zeggen over de bezwaren aan de hand van Gods Woord en Wet. Wie nader en diepgaander geïnformeerd wil worden kan b.v. terecht bij één van de vroegere uitgaven van het Landelijk Verband (Katernen 3 van H. G. Abma) van S.G.P. Jongerenverenigingen en anderen (Prof. Dr. W. H. Velema).

Ongetwijfeld is en blijft het van groot belang, dat we met de bezwaren tegen de abortus op de hoogte zijn. Het is nodig om op de hoogte te zijn van de geestesgesteldheid van een steeds groter wordend volksdeel. Waarbij we graag aantekenen, dat gelukkig er nog meerderen zijn, die zonder ons principieel uitgangspunt te onderschrijven uit ideële motieven tegen zijn. Maar het is ook nodig omdat we hier een onderwerp hebben, waarmee we ook zelf geconfronteerd kunnen worden. En dan denk ik niet alleen aan de besmetting van de tijdgeest, die ook onder ons steeds verder gaat, maar toch ook aan iets anders. Onze jongere mensen kunnen met dit vraagstuk te maken krijgen. Het is dacht ik heus niet onwerkelijk, dat zij voor een gewetensprobleem komen te staan, als zij tot medewerking als verpleger of verpleegster gevraagd worden. En we schrijven toch juist met het ook op hen in dit blad?

HET ZESDE GEBOD

We schreven hierboven: abortus een zaak van meer dan één gebod. Het meest voor de hand ligt het om eerst aan het zesde gebod te denken: gij zult niet doodslaan.

Abortus is het opzettelijk wegnemen van het ontkiemende menselijk leven tijdens de zwangerschap. Vernietiging dus van het ongebooren menselijk leven.

Dan heeft het alles te maken met het zesde gebod van de Wet des Heeren. In dat gebod heft de Heere het schild op over het menselijk leven. Niet omdat dat leven in zichzelf heilig is. Zo'n verheerlijking van het leven op zichzelf kent Gods Woord niet. God heeft dat leven geschapen naar Zijn beeld. God, Die het leven geeft heeft ook alleen het recht het leven te beëindigen. Dat houdt in dat het dan alleen geoorloofd is dat een mens het leven benomen wordt als de Heere daartoe uitdrukkelijk het recht geeft. Het blijft toch altijd het uitgangspunt, waar we niet vanaf mogen, dat het menselijk leven Gods gave is, waar Hij het alleen over te zeggen heeft.

Nu doet zich de vraag voor: wordt er werkelijk menselijk leven vernietigd, wanneer er in de eerste maanden van de zwangerschap abortus plaats vindt? We zouden hier kunnen wijzen op het feit, dat uit de bevruchte menselijke eicel geen dier maar alleen een mens ontstaat. Verleden jaar is dit op het „Europese congres voor de eerbiediging van menselijk leven” gehouden in Noordwijkerhout weer eens onderstreept. Niet maar dat er direct leven is maar werkelijk menselijke leven. Het zou te ver voeren om de trouwens voor de meesten van ons moeilijk te begrijpen

gronden voor deze stellingen hier te vermelden. Maar we zeggen er gelijk bij: het is voor ons ook niet het belangrijkste. Uiteindelijk beslist voor ons Gods Woord. Op grond daarvan mogen we het beginnend leven niet aanzien voor een klompje vlees zonder meer, zonder nadere kwalificatie.

Hier spreekt Psalm 139: „Want Gij bezit mijn nieren; Gij hebt mij in mijn moeders buik bedekt. Ik loof U, omdat ik op een heel vreselijke wijze wonderbaarlijk gemaakt ben..... (13-16). Terecht is ook gewezen op Psalm 51 : 7: „..... in zonde heeft mij mijn moeder ontvangen.....” Het eerste levensbegin is niet maar iets, dat niet bij de mens David behoort. David was dit wel heel bijzonder aan de weet gekomen.

De Heilige Schrift leert de eenheid van het menselijk leven vanaf het ogenblik van de ontvangenis. Uiteraard doet dit aan de verscheidenheid van de openbaring van het menselijk leven voor en na de geboorte niets af. Daar gaat het hier trouwens niet om. Maar het is een kwalijke zaak als men het zo stelt, dat voor de geboorte slechts van menselijk leven in potentie gesproken kan worden. Het zou het dan eigenlijk nog moeten worden. Of men zegt dat er pas sprake kan zijn van eerbied voor het leven als men een volwaardig lid van de gemeenschap is. Zo wordt de vrijbrief om het ongebooren leven af te snijden aan zichzelf gegeven. In de meeste gevallen wordt abortus gevraagd vanwege ongewenste zwangerschap. We kunnen hierbij denken aan de ongehuwde meisjes, die door vrij seksueel verkeer zo ver gekomen zijn. Of al wat oudere vrouwen, die geen kind mee wensen te hebben. In onze tijd wordt het aantal gevallen al groter. Een groter aantal kinderen is voor velen alleen maar een last. Zo blijft er maar een oplossing over: zo spoedig mogelijk laten aborteren, dan is men er vanaf.

Wij zeggen niet dat ieder het even gemakkelijk doet. We ontkennen ook niet dat er nood kan zijn. Wij weten uit eigen ambtelijke praktijk dat er soms zeer hard en onschriftuurlijk gehandeld is met ongehuwde moeders, die tot het laatst van haar leven de psychische gevolgen van zo'n behandeling hebben moeten ondervinden. Maar dat neemt niet weg, dat tegenover deze abortuspraktijk, zoals die vandaag wordt aangewezen Gods gebod staat: gij zult niet doodslaan.

Ergens las ik — in de artikelen van Dr. Jasperse in De Reformatie — een sprekend getuigenis tegen het op deze gronden toepassen van de abortus. Het gebeurt in Japan, dat vrouwen zich onder de druk van de familie moeten laten aborteren. Wanneer het heeft plaatsgevonden, voelen zij hun schuld en brengen dat op een aparte manier tot uitdrukking. Zij maken een soort graf op een klein stukje afgebakende grond. „Graf zonder kinderlijkje” noemen ze dat. En telkens gaan ze er heen om tegenover hun „kind” de schuld te bekennen in de gebeden.

Beschamend moet dit zijn voor onze Westerse cultuur, die met het gebod des Heeren in aanraking is geweest en nu rustig eraan voorbij gaat. Zelfs spot met hen, die met het gebod komen in deze zaak.

HET ZEVENDE GEBOD

Het is onmogelijk bij het vraagstuk van de abortus voorbij te gaan aan het zevende gebod: gij zult niet echtbreken. Het is duidelijk dat de vraag naar deze ingreep in de verkeerde zin een wrange vrucht is van de versexualisering van het leven, die in ontstellende mate de waardering en beleving van het huwelijk in het licht van de Schrift heeft aangetast. God heeft het huwelijk gegeven om de gemeenschap der liefde tussen man en vrouw te beleven. Maar daarbij toch ook om kinderen te krijgen en die op te voeden. Deze twee facetten moeten niet tegenover elkaar gezet worden. Wijlen Ds. G. Boer heeft hier bijzonder goede opmerkingen over gemaakt in zijn boek over Genesis 1. „Het zijn twee brandpunten, waarbij het één het ander niet kan verwijderen of van minder belang achten” (zie bedoeld boek blz. 142 v.v.). Wat zien we in onze tijd? Het eerste wordt het allesbeheersende: de beleving van de liefde-gemeenschap met elkaar en dan nog vaak verengd en misvormd tot het uitleven van de lustbeleving met elkaar. Felte-lijk wordt het huwelijk zo niet meer dan een instelling voor het genieten van seksueel genot en dan niet verbonden aan het krijgen van kinderen. Komen er teveel dan moet maar de toe- vlucht genomen worden tot abortus.

In het huwelijk naar schriftuurlijke beleving is

de vrouw zowel vrouw als moeder. En juist de bovengenoemde ontaarding maakt dat de moederlijke liefde in haar degenereert.

Wij gaan niet idealiseren. Het huwelijk wordt vandaag niet beleefd in het Paradijs. We leven in een gevallen wereld. We kunnen het voorstellen dat het niet altijd meevalt te weten dat er bij een groter gezin weer één bij zal komen. Er kunnen bijzondere moeilijkheden zijn. Bijvoorbeeld als de mogelijkheid bestaat van de een gehandicapt kind.

In het laatste geval is dan spoedig het advies klaar bij de voorstanders van de abortus: men mag toch het kind al dat lijden, dat het te wachten staat niet aandoen? En dan daarbij de maatschappij nog belasten met zo'n onvolwaardig kind!

Maar we kunnen en mogen deze redenering niet anders dan verwerpen. Zonder de moeiten opzij te schuiven mag hier op de zegen van het huwelijk gewezen worden. Is het niet sprekend dat zoveel moeders — en vaders — juist bijzonder gehecht zijn aan het afwijkende kind? Sommigen mogen getuigen, dat het hen tot een zegen geweest is in hun huwelijksleven.

In het huwelijk dat beide elementen van de gemeenschap der liefde met elkaar en het krijgen van kinderen bij alle strijd zoekt te beleven is eenvoudig geen plaats voor abortus. Behalve wanneer er gevaar dreigt voor het leven van de moeder naar een eerlijke medische aanwijzing.

HET ACHTSTE GEBOD

Het is niet overbodig om ook aan het achtste gebod te denken bij de vraag naar de abortus. God geeft ons Zijn goederen hier op aarde, opdat we die als rentmeester tot Zijn eer en tot het welzijn van onszelf en onze naaste zouden besteden. Maar dan staat het ruim genot der wereld niet op de eerste plaats. En het is zonneklaar dat velen om dat ruim genot abortus vragen. De auto en het tweede huis voor zichzelf zijn belangrijker dan het kind dat verwacht wordt. Soms is zelfs de enige reden, dat het vakantiegenoegen niet verstoord moet worden door de komst van een nieuwgeborene. En dan brengt vermeerdering van kinderen ook voor hen minder mogelijkheden op materieel gebied. Tekenend is het dat ook dat de progressieven de voordelen voor het grotere gezin zoveel mogelijk willen beperken. Daar is geen plaats meer voor in de consumptie-maatschappij van vandaag. En het is vanzelfsprekend dat juist zij de wettelijke mogelijkheid van de abortus zoveel als het maar kan zoeken uit te breiden. Het is te vrezen dat zij niet eerder tevreden zijn dan dat er helemaal geen wet meer aan te pas behoeft te komen.

Zijn we hier als tegenstanders mee klaar? Zeker, we zullen alle wettige middelen betrachten moeten om de bezwaren te laten horen. Geen abortus tenzij dan bij medische indicatie, wanneer dus het leven van de moeder in gevaar is. Het is dacht ik dan zeer zeker roeping dat alle medici, die tot oordelen bevoegd zijn en eerbied voor het ongeboren leven hebben zich daarover nader beraaden.

Maar wij zijn niet klaar met enkel kritiek te hebben op de abortus-voorstanders. De boodschap van Gods Woord en Wet moet in het midden van ons volksleven weerklinken. Hier spreekt maar één van de vruchten van de vertaling van God en Zijn Woord. Er is zegen in de weg van wederkeer.

D. Slagboom

DE NEDERLANDSE BELIJDENISGESCHRIFTEN IN NIEUWE REDAKTIE

1

Een interkerkelijke commissie heeft een nieuwe tekst opgesteld van de belijdenisgeschriften. Zij heeft deze bij brief van februari 1971 aangeboden aan de Generale Synoden van onze kerken, van de Gereformeerde Kerken en van de Nederlandse Hervormde Kerk.

Onze kerken zijn er dus ook bij betrokken. Dat blijkt ook uit de Acta van Generale Synoden. We willen daaruit iets aanhalen. Daarbij gaan we niet verder terug dan tot de acta van 1971-1972. Dat lijkt ons voldoende.

Bijlage XXIII is het rapport van deputaten voor de eenheid van de Gereformeerde belijders in Nederland en de correspondentie met buitenlandse kerken. Deputaten rapporteren onder II E. Andere Contacten, 1. Interkerkelijke Commissie

voor de tekst van de belijdenisgeschriften, het volgende:

„Regelmatig hebben deputaten u gerapporteerd over het werk van deze commissie, waaraan door ons deputaatschap, met goedkeuring van vorige synoden, werd deelgenomen via twee waarnemers, prof. dr. J. van Genderen en ds. J. H. Vellema.

In 1968 konden we rapporteren dat de bewerking van de zes belijdenisgeschriften, waaraan sinds 1962 gewerkt was, gereed was gekomen. Na 1968 is het hele werk in revisie geweest en is de commissie uiteindelijk tot vaststelling van een nieuwe tekst gekomen. Aan uw beide waarnemers, die als volwaardige leden door de andere commissieleden werden geaccepteerd, werd het gereedmaken van de tekst voor publicatie opgedragen. Voor het grote vertrouwen, dat aan deze broeders werd gegeven, zijn we dankbaar.

Het is begrijpelijk dat een en ander veel tijd vergde; dat temeer omdat de verschillende leden van de commissie een druk bezet leven hebben en het niet gemakkelijk was hen op een dag bij elkaar te brengen.

Op 19 maart 1971 kon in een gemeenschappelijke vergadering van de moderamen van de gereformeerde en de hervormde synoden en van het deputaatschap voor de vertegenwoordiging van onze kerken een exemplaar van de nieuwe tekst worden aangeboden.

Het ligt op de weg van de drie synoden om tot definitieve vaststelling van de tekst te komen.

Een exemplaar van deze tekst bieden wij u hierbij aan. Graag herhalen we wat we drie jaar geleden schreven. „We zijn dankbaar dat we op deze wijze konden bijdragen tot het verstaanbaar maken van onze klassieke belijdenisgeschriften. Het feit dat we de belijdenis willen handhaven verplicht ons deze belijdenis zo goed mogelijk in deze tijd te bewaren, ook door haar zo duidelijk mogelijk te laten spreken”. Deputaten geven graag de verklaring van hun waarnemers door dat met de tekst van de belijdenisgeschriften op een zeer verantwoorde wijze is omgegaan en dat op geen enkel punt geprobeerd is een tekst vast te stellen, die niet in overeenstemming met de oorspronkelijke bedoeling zou zijn. We verwijzen overigens graag naar het geleidewoord bij de nieuwe tekst van de voorzitter van de commissie, prof. dr. W. F. Dankbaar.” Tot zover de deputaten. Hun rapport werd in handen gesteld van commissie III van de Generale Synode 1971-72. Deze rapporteerde onder II E. Andere contacten 1. Interkerkelijke commissie belijdenisgeschriften het volgende:

„Nu deze commissie met haar arbeid gereed is, stelt uw commissie voor, dat de synode een deputaatschap benoemt, dat tot taak krijgt, in contact met synoden c.q. deputaatschappen van andere kerken, die meegewerkt hebben aan de totstandkoming van deze herziene tekst, te komen tot een gemeenschappelijke beoordeling, toetsing op kerkelijke bruikbaarheid en vaststelling van de teksten.

Uw commissie herinnert eraan, dat er van de Nederlandse Geloofsbelijdenis en van de Dordtse Leerregeis wel een kerkelijk vastgestelde tekst bestaat, doch niet van de Heidelbergse Catechismus, noch van de drie oecumenische belijdenisgeschriften.”

Het rapport van deze commissie is te vinden als bijlage XXVI van de acta.

De synode behandelde deze aangelegenheid in haar zitting van 15 september 1971. We lezen in de acta:

„Naar aanleiding van het gerapporteerde door deputaten over het gereed gekomen zijn van de Interkerkelijke Commissie voor de tekst van de belijdenisgeschriften met haar werk (bijlage XXIII sub E I; XXVI sub II E I) besluit de synode een klein deputaatschap te benoemen voor de officiële tekst van de Nederlandse belijdenisgeschriften met de opdracht om in contact met andere kerken na te gaan of de tekst van de herziene belijdenisgeschriften geschikt is voor kerkelijk gebruik. De naam van het deputaatschap zal zijn: „Deputaten voor de officiële tekst van de belijdenisgeschriften”.

In haar zitting van 8 januari 1972 benoemde de synode tot leden van dit deputaatschap prof.

W. van 't Spijker, voorzitter; ds. W. J. Quist, secretaris; prof. dr. J. van Genderen.

Genoemde deputaten hebben aan de generale synode van 1974 een rapport uitgebracht. „Wij zijn” — zo schrijven deputaten — „in de afgelopen

periode bezig geweest met de ons verleende opdracht:

- het toetsen van deze vertaling (dus die welke in 1971 was aangeboden aan de vorige synode, B.) van de belijdenisgeschriften op haar betrouwbaarheid;
- het toetsen van deze vertaling op haar geschiktheid voor kerkelijk gebruik;
- het zoeken naar mogelijkheden tot contact met andere kerken.

Wat betreft a. merken deputaten o.a. op, dat zij accoord gegaan zijn met de aan deze vertaling ten grondslag liggende grondteksten. Deputaten zeggen hier nog meer wat van belang is, maar dat laten we nu rusten. Zij hebben een aantal op- en aanmerkingen, die ze duidelijk aangeven. Onder b. zeggen de deputaten o.a. „Voor de geschiktheid voor kerkelijk gebruik is van beslissende betekenis dat wij te doen hebben met een betrouwbare weergave van wat wij belijden.” Wat betreft c. lezen we in het rapport o.a.: „Wat het zoeken van contact met andere kerken betreft hebben wij vooral gedacht aan de kerken aan wier vertegenwoordigers deze nieuwe vertaling is aangeboden, d.w.z. de Nederlandse hervormde kerk en de gereformeerde kerken in Nederland. Het contact met de gereformeerde kerken (vrijgemaakt) heeft zich in feite er toe beperkt dat wij aan haar deputaten de vertaling van 1971 toegezonden en vroegen ons het tot nu toe bereikte resultaat van hun werk te doen toekomen, hetgeen inmiddels is geschied.”

Deputaten stellen tenslotte voor:

- opnieuw deputaten te benoemen;
 - deputaten op te dragen om in contact met andere kerken na te gaan of de herziene tekst van de belijdenisgeschriften geschikt is voor kerkelijk gebruik;
 - met het oog op de vraag naar de geschiktheid voor kerkelijk gebruik deputaten ook op te dragen de tekst van 1971 met een begeleidend schrijven te zenden aan de kerkeraaden, classes en partikuliere synoden.
- ging het nu verder? Daarover een volgende keer.

B.

UIT DE PRAKTIJK

44

Men ontmoet op de huisbezoeken verschillende mensen, die des zondags regelmatig het kerkgebouw vullen en aandachtig zitten te luisteren naar de verkondiging van Gods Woord. Mensen die soms meer dan 40 jaren onder een zuivere prediking hebben mogen verkeren, waar nog dood en leven onderscheidelijk verkondigd wordt, en die niet graag zich willen begeven onder een zogenaamde lichtere leer, en die toch bekennen moeten, dat zij onder dit alles nog steeds dezelfde gebleven zijn, waarvan wij zeggen moeten dat de prediking des Woords hun geen nut schijnt gedaan te hebben.

Op een bezoek, waar wij deze dingen opmerkten, hebben wij gevraagd: Is u nu al die jaren gedurig uit de kerk gegaan zoals u er ingekomen zijt? Is alles maar langs of over u heengegaan? Hebt u niet eenmaal goed geluisterd met toepassing op u zelf? Vriend, u zou gehoord hebben dat u en wij met een heilig en rechtvaardig God te doen hebben, en dat U een verlorenliggend schepsel is. Als dat eens waarheid geworden was, dan had u niet gerust of een weinig ontrust kunnen voortleven; U stemt het verstandelijk wel toe hetgeen in Gods Woord geschreven staat, dat wij allen in zonden ontvangen en geboren worden, en dat de Heere van ons eist bekeering des harten, en zo geloven vele kerkmensen en wordt dat als een algemene zaak besproken, maar dat brengt op zichzelf ons lang niet altijd tot zelfonderzoek, en zo vragen we ons niet af: hoe staat het nu in deze tijd met mijzelf en wij leven maar weer verder. Maar vriend, hoe zal het zijn, als straks, zo voortgaande, ons einde aanbreekt? Dan komt de Heere om Zijn recht, dan zal blijken dat wij in ons afgelegde leven de Heere nooit ernstig hebben gezocht, dat het ons nooit de nood onzes harten geworden is, om God tot ons deel te krijgen voor de tijd en eeuwigheid en dan is het een verloren zaak. U is al heel wat jaren over de middelbare leeftijd, en laten deze dingen U altijd maar met rust? Ja mensen, er wordt altijd gezegd, dat een mens zich niet bekeren kan, en dat bekeering Gods werk is. Maar vriend, hebt u het al eens geprobeerd om uzelve te bekeren? en is U er toen achtergekomen dat het alleen Gods werk is, want

als dat gebeuren mag, dan valt de eis des Heeren tot bekering als een zwaar, niet te dragen pak op het hart, daar kan je niet onder leven, dat geeft werkzaamheden, daar word je een verloren mens, die rechtvaardig de rampzaligheid verdiend heeft. De zielen hebben het met God te doen, en daar leren zij, dat God met hen geen gemeenschap kan hebben zonder tussenkomst van een Ander. Voor zulken begint het Evangelie als de weg tot zaligheid open te gaan. Ja man, u had het daar over het evangelie, ik vind dat onze predikant het Evangelie zo weinig brengt, het is doorgaans een ontdekkende preek, maar om het Evangelie eens ruim voor te dragen, dat hoor ik zo weinig, de verloren staat van een mens behoeft voor mij niet zo uitgemeten te worden.

Wel vriend, luistert u wel goed? Voor de vele mensen die in de kerk zitten, moet het gehele Woord gepredikt worden, dat is Wet en Evangelie. De totale doodstaat van de mens door zijn val moet voorgesteld worden, maar daar mag het niet bij blijven: de mogelijkheid tot vergeving en behoud moet uit het Evangelie daarbij gesteld worden, en dan geeft het Evangelie zelf aan, wien de beloften des Evangelies worden toegepast, daar vinden wij de kenmerken van geestelijk armen, blinden, kreupelen, ellendigen ehz. voor die zijn de beloften van waarde en die worden zaligmakend genodigd tot de Heere Jezus Christus en Zijn heil. Voor dat werk heeft de Geest des Heeren plaatsgemaakt in die harten. Luister maar goed, vriend, of u dat hoort onder de prediking van het Woord.

Maar nu zie ik daar uw vrouw zitten, en als ik het goed gezien heb, heeft zij opmerkzaam geluisterd. Misschien heeft zij op het gesprokene wel wat te zeggen.

Nu mannen, onder uw spreken is mijn hart opengegaan, en door genade mag ik zeggen: Zo heeft de Heere het mij geleerd, woordelijk is teruggekomen, hoe de Heere mijn blinde zielsogen geopend heeft voor mijn diep verderf, het werd voor mij een onmogelijkheid om zalig te worden, maar de Heere opende de Weg. In mijn natuurstaat heb ik wel eens gezegd: wat moet ik met het Evangelie doen; ik hoorde het wel, maar het paste niet, omdat er geen plaats voor was, maar de Heere kwam er plaats voor te maken in de weg van overtuiging en ontdekking, toen werd ik die ik was, een verloren en doemwaardig schepsel. In die weg ontsloot de Heere de beloften van het Evangelie in de openbaring van een geschonken Borg en Middelaar. Dan krijgt men een andere gang in het leven, de gebedsgangen gaan heen naar die geopenbaarde Zaligmaker, want dan gaat het om in die gezegende Persoon gevonden te worden; dan zie je toch dat in Hem alles is te verkrijgen wat ik mis. Voor dat werk wordt de ziel ingewonnen en overgebogen. Wat buig je dan diep voor de Heere als die wondere Weg, waardoor je kan zalig worden voor je zielsoog opengaat. Dat kan ik niet onder woorden brengen; 't schijnt dan wel of dat je in een andere wereld gekomen bent; 't is alles wonderlijk, en als ik dan denk hoe de Heere mij verder geleid heeft, en de Heere Jezus Zich geopenbaard heeft als Borg en Zaligmaker en dat aan zulk een schepsel, dan zeg ik wel eens: ik heb alles gekregen uit vrije genade, daarvoor komt alleen de Heere de eer en lof toe.

Vrouw, hiermee ben ik het met u van harte eens. Als je daarin mag komen wat de Heere gedaan heeft, en dat werk onderhoudt, niettegenstaande onze afmakingen en ons natuurlijk bestaan, dan schiet er niets over dan verwondering, en een lage gestalte des harten.

Wij gaan na gebed weer een ieder tot het zijne.

J. van Heteren

ZALIGMAKEND EN HISTORISCH GELOOF:

HOE DACHT TEELLINCK ER OVER?

3

Hier volgt dan het laatste gedeelte van de paragraaf over het onderscheid tussen het zaligmakend en het historisch geloof.

„Zo ook anderzijds, ingeval vele verslagene en bedroefde harten — die toch wel hun hart op Christus gericht hebben en werkelijk een christenleven leiden — eens goed op dit karakter van het ware zaligmakende christengeloof acht gaven, dan zouden zij niet zo vaak mistroostig verdergaan, omdat zij nog zo direct niet de verzekerdheid van de vergeving hunner zonden gevoe-

len of gewaar worden. Want dit is immers de stellige en zekere waarheid Gods, dat waar de aanneming van Christus en van Zijn Geest is, daar ook het ware geloof, daar ook de vergeving der zonden is, al wordt die niet steeds gevoeld; diens einde zal ook stellig de zaligheid der zielen zijn, al wordt het nog vaak erg bestreden en aangevochten. Wie dit dus maar gevoelt en ontdekt dat zijn hart Christus aankleeft, Christus aanhangt en naar Christus uitgaat, en dat hij ongeveer van voornemen is, om christelijk te leven, het ook oprecht betracht, daartoe de midelen waarneemt en de beletselen uit de weg ga: zo iemand moet zich ook laten troosten en zijn ziel ervan verzekeren, dat hij Christus toebehoort en dat alle dingen nog wel met hem zullen zijn, ook al kan hij in het heden de verzekerdheid van de vergeving der zonden niet gevoelen.

Want het in de dadelijkheid te gevoelen dat mijne zonden vergeven zijn, om Christus' wil: dat is niet het eerste werk van het zaligmakende geloof, maar dat is een verdere werking, die voortkomt uit de bevinding van Gods genade, welke de ware gelovigen met verloop van tijd, na enige ervarenheid in het geestelijke leven, veelal plegen te verkrijgen. Daarom mag men ook geenszins zichzelf afkeuren, alsof men geen rechtgelovige ware, wanneer men de verzekerdheid van de vergeving zijner zonden niet voelt. Indien men slechts dit gevoelt en gewaar wordt, dat ons hart Christus aanhangt en dat wij ons interest, ons part en deel aan Christus en de hoop die wij nog op Christus hebben, niet zouden willen inruilen voor al het goed van de ganse wijde wereld, voor alle rijkdommen, de eer, de genoegens, die hier in de wereld te verkrijgen zijn.

En dan nog 3e, indien dan deze aard van het ware zaligmakende geloof terdege bedacht geweest was van vele ruwe naamdragende Gereformeerde christenen, welke zich volmondig beroemen op het ware geloof, terwijl zij toch werkelijk hun hart en ziel niet naar Christus begeven, Hem ook niet hebben aangegrepen, maar nog steeds aan de wereld blijven hangen: dan zouden ook deze (mensen) hieruit geleerd hebben, dat zij zich werkelijk erg vergist hebben inzake de aard van het ware geloof, en zouden bijgevolg lang voor dezen ontdekt hebben, dat hun geloof — waar zij zich op beroemen — in werkelijkheid niets dan ijdele waan en een vergeefs roemen is.

Want deze lieden verstaan immers onder het ware geloof niet anders dan een sterke inbeelding, dat zij dank zij de dood van Christus zalig zullen worden, terwijl zij toch geen werkzaamheden kennen, welke hen ongeveer zichzelf zouden doen verloochenen en zich aan Christus oprecht overgeven, opdat zij dan door Hem behouden en zaliggemaakt zouden worden; maar zij leven nog maar steeds (ondanks al de roem op hun geloof!) wild en ongebonden erop los, zonder eens ernstig te betrachten, dat zij de verdoemelijke streken van de „oude mens" behoorden af te breken en voortaan in de voetstappen des Heeren Christus te wandelen. Daardoor komen zij immers ten volle openbaar als mensen, die hun geloof (waarop zij zich beroemen) niet gefundeerd hebben op de beloften des Heeren, welke aan niemand de zaligheid dóór Christus toezeggen dan aan degenen, die zich oprecht verloochenen en zich aan Christus overgeven, Matth. 16:24, Jes. 59:20, Ezech. 18:32, — maar uitsluitend op hun eigen hersenen, volgens welke ijdele fantasie zij zichzelf hevig inbeelden en wijs maken — in strijd met alle waarheid der ganse heilige Schriftuur —, dat al blijven zij steeds de oude luiden, zij toch wel door Christus behouden en zaliggemaakt zullen worden. En omdat zij gehoord hebben, dat het geloof een vertrouwen des harten is, dat al onze zonden om Christus' wil vergeven zijn, menen zij direct, dat wanneer zij zich maar hevig kunnen verbeelden dat hun zonden om Christus' wil vergeven zijn, dat zij dan ook werkelijk geloven en behouden zullen worden. Hun wanbegrip schuilt hierin, dat zij bedenken, dat — indien het vertrouwen des harten waarmee de mens zich ervan verzekert, dat zijn zonden hem om Christus' wil vergeven zijn, voor het ware geloof zou door kunnen gaan — dat dat (geloof) dan niet moet rusten en steunen op een blote en hevige inbeelding van 's mensen eigen hersenen, welke toch in dit opzicht totaal niets waard zijn in het oordeel Gods; maar dat het moet steunen op Gods vaste en gewisse beloften, in Zijn Woord geopenbaard, volgens wel-

ke God Zijn oordeel vellen zal, Joh. 12:48, Rom. 2:16. Op Gods Woord, zeg ik, hetwelk toch nergens iets goeds belooft of toezegt aan wie zichzelf niet verloochenen noch zich aan Christus overgeven; maar dezulken integendeel alle kwaads dreigt. Daarom veronderstelt het ware geloof noodzakelijk, of besluit het in zich: de verloochening van onszelf en onze zelfovergave aan Christus. En daar dient men terdege goed op te letten, omdat er zeer veel van deze zaak afhangt; en omdat het rechte verstaan daarvan er veel toe bijdraagt om veel onverstand te weren en sterke dwalingen te wederleggen. En omdat wij opmerken dat er zich in deze zaak velen zeer jammerlijk vergissen, en dat het ook één van de allerverderfelijkeste streken is van de „oude mens" om zich tegen alle Schriftuurlijk licht in, toch de vergeving zijner zonden te beloven, daarom zullen wij (eer wij hiervan scheiden) deze waarheid Gods nog in het volgende hoofdstuk nader gaan openen en bevestigen." Teellinck kon in onze tijd geleefd hebben. Daaruit kunnen we opmaken, dat er ook in dit opzicht niets nieuws onder de zon is. De geest der dwaling was er toen en die is er nu en die is er altijd geweest, sinds de mens van God afgevalen is en de leugen toegevallen is. Laten we blijven bij de waarheid, dat wij allen nodig hebben vernieuwing van hart en leven door de kracht-dadige werking van Gods Geest.

In de volgende paragraaf (of: het volgende hoofdstuk) gaat Teellinck nog verder. We achten het van belang ook dat over te nemen.

B.

GODS GENADE

Maar hoewel wij in Job een bewonderenswaardige kracht zien, was hij toch een broos mens zoals wij. En daar dat zo is, hoe zou hij dan zo gesterkt zijn, als God er de hand niet in had? En is heden ten dage die kracht, waarvan Hij gebruik gemaakt heeft jegens Job, soms vermindert? Is God soms veranderd van voornemen of van aard? Zeker niet. Nu dan wanneer wij zien dat God Job gesterkt heeft, laten wij komen tot de beloften, die dat als wij verslagen zijn door de zwakheid van ons vlees, Hij, wanneer wij onze toevlucht tot Hem nemen, iets ter genezing heeft. Wanneer wij terneergeslagen zijn, heeft Hij iets om ons te versterken, ja ook wanneer wij anders van alles verstoken zijn. Wanneer het geneesmiddel ons dan zó door God wordt aangeboden, om aan al onze zwakheden te hulp te komen, laten wij dan niet twijfelen dat Hij, evenals Hij Zijn knecht Job heeft ondersteund, ook heden ten dage in ons zal werken. Want Hij wil anders niet dan de beloften verzegelen die aan allen gemeen zijn, en Hij heeft er in de persoon van een mens ons een bewijs en de ondervinding van gegeven, opdat wij niet zouden twijfelen, dat Hij, hetgeen Hij gezegd heeft, ook doet. Laten wij dan niet met deze verontschuldigende aankomen, och ja, ik ben een mens. Was Job soms niet een mens? Was Abraham niet een mens? En David eveneens? En hoe hebben zij weerstand geboden aan de verzoeken? O ja, maar zij zijn geholpen. En is God dan vandaag niet meer aan Zichzelf gelijk, is Hij sedert die tijd veranderd? Heeft Hij alleen maar drie of vier willen helpen? Toen in al uw moeilijkheden, heeft Hij toen alleen gesproken tot Job, tot Abraham, en tot David? Heeft Hij niet gesproken tot heel Zijn Kerk? Nu dan, als wij God niet willen beschuldigen van leugen, dan moeten wij onbevreesd de gevolgtrekking maken, dat evenals Job door God is bijgestaan, wij ook geholpen zullen worden. Maar hoe is het? Wanneer wij ontbloot zijn van de genade van de Geest van God, komt dat voort uit onze verdorvenheid, en doordat wij het goede niet op prijs stellen dat Hij bereid is ons te bewijzen. Als Hij ons Zijn beloften doet, dan sluiten wij niettemin de deur voor Hem, hoewel Hij tot ons komt en anders niet zoekt dan Zijn kracht te ontplooien om ons staande te houden. En dus, wel wetende tot welk doel ons deze geschiedenis beschreven is, en wel (zoals ik reeds gezegd heb) opdat wij zouden weten hoe God de Zijnen met plagen bezoekt en aan de andere zijde, dat wij weten dat Hij niet vergeet hun hulp te verlenen naar dat de nood groot is, het hulpmiddel ook altijd ter geschikter tijd bereid wordt. En ten slotte, wij hebben een schoon getuigenis dat de rampen niet altijd tekenen zijn dat God ons haat. En als wij dat niet hebben, is het onmogelijk dat wij ge-

duldig zijn onder onze tegenspoeden; want niet zonder reden zegt de heilige Paulus in hoofdst. 15 aan de Romeinen, vs 4, dat wij vertroosting moeten hebben door lijdzaamheid. Wanneer een mens zich niet vertroost in God, wanneer hij een grote en onoverwinnelijke kracht wilde tonen, dan zou men dit geen lijdzaamheid kunnen noemen; hij zal niet lijdzaam zijn zoals het behoort, het zal zijn zoals men het in een spreekwoord noemt Lombardgeduld, d.w.z. gedwongen geduld, en afgeperst, zoals van een muilezel die op zijn toom bijt. Het is waar dat degenen die zó zijn, zich intussen als standvastigen zullen willen vóórdoen. Zij zouden niet willen buigen, zij zouden wel zeggen: dat is een tegenslag, wij moeten standvastig blijven. Daar ziet ge hoe het is met het geduld van de ongelovigen. Hoewel zij in de wereld vermaard zijn als moedige en krachtige lieden, laten zij niet na zich te verheffen tegen God, en Hem te beschuldigen; kortom, zij willen zich allen rechtvaardigen. Ik weet niet (zullen zij zeggen) waarom mij dat overkomen is, anders dan dat ik het geluk niet mee gehad heb. Of: God is traag dat Hij niet meer aan de zaken denkt, of wel, de toestand van de mensen is van die naard. Zo houden zulke lieden niet op, hun hart vol bitterheid te hebben.

Uit een preek over Job 1:13 t/m 19.

Joh. Calvijn.

VOOR DE JEUGD

BESTE JONGELUI

Gideon 55

„En hij deelde de driehonderd man in drie hopen, en hij gaf aan een iegelijk een bazuin in zijn hand, en ledige kruiken, en fakkelen in het midden der kruiken. En hij zeide tot hen: Ziet naar mij en doet also. En ziet, als ik zal komen aan het uiterste des legers, zo zal het geschieden, gelijk als ik zal doe, also zult gij doen. Als ik met de bazuin zal blazen, ik en allen die met mij zijn, dan zult gijlieden ook met de bazuin blazen, rondom het ganse leger, en gij zult zeggen: Voor de Heere en voor Gideon!”

Richt. 7:16-18

Gideon is gesterkt geworden door het geloof. Wij hebben daar nogal uitvoerig over gesproken. Niet dat alles gezegd is. Want de stof blijft steeds weer voor uitbreiding vatbaar. De bedoeling was alleen om iets van dat onvergankelijke jullie te doen gevoelen, wat we tenslotte allemaal nodig hebben. Dat is het „geloof”. Zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen. Het is niet voor het eerst dat dit jullie onder de aandacht wordt gebracht, maar het is ook niet overbodig dat dit weer geschiedt.

Zoekt er daarom je winst mee te doen.

Als Gideon bij zijn kleine legertje teruggekeerd is, dan moet er gehandeld worden. Het komt er nu op aan. Toont nu uw geloof uit uwe werken, zo zou Jacobus zeggen. En dat is ook zo. Een geloof zonder de werken is een dood geloof. En die zijn er heel wat, namelijk mensen, die een dood geloof hebben.

Zij spreken over het geloof. Kunnen daarom trent mooie dingen zeggen, behartigenswaardige dingen zelfs, maar het komt niet tot werken. Zij weten het, doch handelen er niet naar. Een ieder moet hier zichzelf maar weer onderzoeken. Want wij weten het ook allemaal wel. Het is ons van kindsbeen af bij gebracht. Zo mag ik dat toch van mijn lezers wel aannemen. Jullie hebben gehoord dat er een God is. Jullie hebben ook gehoord dat er vijanden zijn en dat die vijanden zeer machtig zijn. Het is de duivel, de wereld en het eigen boze vlees. Jullie weten ook dat die vijanden bestreden moeten worden en dat dat in eigen kracht een onmogelijke zaak is. Jullie weten ook dat je kracht verkrijgen kunt bij God en dat Hij helpt in nood. Dat weten jullie allemaal en nog veel meer. Doch tot een „strijden” met de vijand komt het niet. Je vindt het allemaal mooi, dat geloof, maar om nu zelf tot geloofwerkzaamheden te komen, dat is er niet bij. De vijand laat men de vijand en deze gaat inmiddels rustig door om zijn vijandelijk werk te verrichten. Intussen blijf je zelf een prooi van de vijand, inplaats van er verlost van te worden. Als het zo met jullie gesteld is, weet dan dat je van de vijand nog nooit echt last gehad hebt en dat het geloof alleen maar een zaak van „beschouwing” is. Je kunt er over theoretiseren en redeneren, maar het komt niet tot praktiseren.

Bij Gideon was het anders. Toen hij bij het leger

gekomen was en hen op de Heere had gewezen, ging hij dadelijk tot handelen over. Er mocht nu geen tijd meer verloren gaan. Tijd is kostbaar! Tijd is geld, zegt men tegenwoordig. Dat is wel heel materialistisch gedacht. Maar hoe is een mens? Hoe zijn wij? Wij leven allemaal in een wereld, waarin men zo denkt en spreekt. En het is een wonder als men in dat koor niet mee gaat zingen. Men besteedt dan zijn tijd om alleen maar geld te verdienen. Er mag geen tijd verloren gaan. Want dat gaat je portemonnaie kosten. Dat het tot schade van de ziel geschiedt, daar wordt dan niet aan gedacht. Het verlies van geld, weegt zwaarder, dan het verlies van de ziel. Dat is natuurlijk een verschrikkelijke zaak, als men er zo over denkt. Doch het is een wonder als men er anders over denkt. Daarom beste jongens en meisjes, laat dit oude rijmpje nog maar eens voor jullie aandacht komen: Geld verloren, dat is veel verloren. Eer verloren dat is meer verloren. Maar de ziel verloren, dat is alles verloren. En je hebt er maar één. Had je twee zielen te verliezen, je zoudt er één aan kunnen wagen. Maar nu je maar één ziel te verliezen hebt, is het voor eeuwig verloren, als je in de korte levens-tijd die je gegeven is, geen werk leert maken, met de dingen aangaande dood en eeuwigheid. Stel daarom niet uit. Heden — niet: morgen — zo gij Zijn stem hoort, Geloof Zijn heil- en troostrijk woord. Verhardt u niet, maar laat u leiden.

Gideon ging tot handelen over. Het was dus nu. Op tot de daad! Deze uitdrukking klinkt jullie misschien ook niet vreemd in de oren. Want je kunt hem overal horen. In de wereld kom je hem tegen. Want daar leeft deze gedachte: Op tot de daad! Niet bij de pakken neer gaan zitten. Een ander doet het niet voor je. Je moet het zelf doen. Je moet het recht in eigen handen nemen. Jullie begrijpen hopelijk wel uit welke hoek deze wind waait. Zij komt uit die hoek waar men met God en Zijn gebod niet meer rekt. Men leeft daar bij de gedachte, dat de hemel goed is voor God en de vogels, terwijl de aarde het domein is waar de mens het uit moet zoeken. Men wordt dan in zijn handelen niet geleid door de Geest van God, waardoor Gideon zich liet leiden, zie Richt. 6:34, maar door de geest der revolutie, dat is de geest uit de afgrond. Een zodanig „op tot de daad” is in werkelijkheid „op tot de dood”. Maar daar is men geheel blind voor. Wij moeten daar de ogen voor open hebben. Ik kan jullie daarvoor de ogen niet openen. Ik kan het ook bij mijzelf niet. Maar de Heere kan het bij ons allemaal. Laten we daarom maar veel de Heere vragen, om in deze tijd waarin wij leven, met open ogen door dit leven te mogen gaan. Want anders word je heel gemakkelijk meegevoerd met al die schoonklinkende leuzen uit communistische en socialistische kampen, die door een vleselijke, dat is: ongeestelijke, dat is een vreselijke strijd je een heilstaaf op aarde in het verschiep geven. Het loopt echter niet op „heil”, maar op de „hel” uit. Wat is het leven toch ernstig, jongens en meisjes. En denkt nu niet dat ik zachtjes aan een „oud man” begin te worden. Want als je werkelijk de ogen open mag hebben, dan zul je alleen maar kunnen zeggen: Dominee, u kunt ons nooit genoeg waarschuwen. Ik herinner mij ten deze eens een brief gehad te hebben van een vriendin, die de Heere op jeugdige leeftijd in het hart gegrepen had en die schreef mij: Dominee, zegt het toch a.u.b. aan de jonge mensen iedere keer weer, dat ze ernst moeten maken met het leven en dat ze de Heere moeten zoeken terwijl Hij te vinden is er dat ze Hem aan moeten roepen, terwijl Hij nabij is. Want de tijd is zo kort en zo kostelijk. Ik geef het dan maar even door als het getuigenis, niet van een „oud man” maar van een „jong meisje”. Hopende natuurlijk dat het ter harte genomen zal worden.

Gideon een man van de daad, maar dan in het geloof. En in het geloof kun je kloeke daden doen. Door het geloof kun je bergen verzetten. Dit kan, omdat het geloof altijd van zichzelf af ziet en tot de Heere opziet. Kijk, dat is een geheim, wat de wereld niet kent. Maar degenen die de Heere vrezen, kennen het wel. Hoewel een ieder, die de Heere vreest, zelf zal zeggen, door God steeds weer tot geloven gebracht te moeten worden. Vergeet dat ook niet Want er zijn er die, als het over geloven gaat, denken, dat het precies eender is, als dat je benzine tankt. Je laat bij de een of andere pomp je tank vol doen, dan kun je er weer een paar honderd km. tegen. Het loopt

dan wel weer vanzelf. Maar zo is het niet. Een vrouw zeide eens tegen mij: Eens geloof, dat is altijd geloof! Doch ik vrees dat deze vrouw van de praktijk des waren geloofs weinig verstand had. Want het is wel zo, dat God nooit zal laten varen de werken Zijner handen. Waar Hij het geloof gegeven heeft, daar zal Hij er voor instaan dat het ook blijft. Doch, degene die het geloof als een gave van God gekregen heeft, komt er achter, dat God nu zelf van ogenblik tot ogenblik dat geloof moet doen „geloven”.

Als jullie zo het geloof als een gave van God hebben mogen ontvangen, vraag dan maar veel of God de genadegave van de „beoefening” des geloofs er bij wil geven. Want dan alleen zal een gelovige geloven. Als God de beoefening er niet bij geeft, dan kan men honderd keer een gelovige zijn, maar het geloof oefent dan geen enkele kracht uit. David was toch wel een echte gelovige. Toen hij het geloof beoefende, kon hij met God wel over muren springen en door sterke banden dringen. Doch toen het geloof door diezelfde David niet beoefend werd, vreesde hij nog eens in de handen van Saul te zullen omkomen. Wat is een mens in alles toch diep afhankelijk van de Heere. Ik hoop dat al mijn lezers, en mijzelf daarbij inbegrepen, maar veel de ware afhankelijkheid zullen mogen kennen. En nu moet ik weer gaan eindigen. Laten we zeggen: D.V. tot de volgende keer.

Jullie aller vriend,

Ds. H. C. v. d. Ent

BOEKBEPREKINGEN

Ds. J. Pannekoek DERDE ACHTTAL PREDIKATIES

Uitgave van boekhandel G. J. van Horssen, Barneveld

Ds. Pannekoek heeft gedurende enige jaren met stichting verschillende gemeenten gediend. Hij is enige tijd geleden de rust ingegaan, die er overblijft voor Gods volk. Vele van zijn preken blijken op de band te zijn opgenomen. Daardoor is het mogelijk om al een derde achttal preken uit te geven. Van de vorige achttallen hebben we al in ons blad melding gemaakt.

We hebben hier te maken met eenvoudige preken. Het zou mogelijk zijn hier en daar een opmerking te maken wat de verklaring van een tekst betreft. Dat willen we niet doen. We willen liever wijzen op de geestelijke inhoud van de preken. Daarin horen we een taal spreken naar het hart van Gods volk. En Ds. Pannekoek heeft ook een ernstig vermanend woord voor onbekeerden. Dat doet weldadig aan. We willen daarom dit werk van harte aanbevelen.

Wanneer er nog meer achttallen komen zouden we in overweging willen geven wat meer aandacht te besteden aan de drukproeven. Er zijn verschillende onjuistheden blijven staan. Op blz. 102/103 lezen we „ze kunnen het doen met hetgeen gebeurd is”. Daar is het woord „niet” uitgevallen. Op blz 128/129 lezen we: Hij laadt haar op zijn ezel en trekt naar Jeruzalem om daar zijn plicht als Leviet te doen in het huis des Heeren.” In die dagen was het huis des Heeren nog niet te Jeruzalem. Op blz. 130 wordt Silo genoemd. Op blz. 158 zijn verschillende regels omgewisseld. Verder op blz. 159 staat: „De bekommerde kerk is op weg om recht bekommerd te worden in de stand van het leven”. Is niet bedoeld de bevestigde kerk? Dit doet natuurlijk niets af van de waarde van dit werk. Het is een keurig uitgegeven werk, dat f 23,25 kost.

B.

HET CHRISTELIJK OVERLIJDEN VAN PRINS MAURITS

Uitgeverij G. Kool - Veenendaal

De titel luidt volledig: Het Christelijk overlijden van de doorluchtige en hooggeboren Prins van Nassau, Prins van Oranje, enz. tot troost en stichting van alle vrome ingezetenen van deze Nederlanden, geschreven door Johannes Bogerman, Dienaar des Goddelijken Woords te Leeuwarden naar de oorspronkelijke druk van Isaac Elzevier, te Leiden, 1625, met privilege van H.M. Heren Staten-Generaal, en in de huidige spelling overgezet, naar de editie van: 's-Gravenhage, 1841, bij J. van Golverdinge, door J. van der Haar, Herv. predikant te Houten (U.).

Ds. Van der Haar geeft een inleiding, waarin o.a. enkele gegevens zijn opgenomen omtrent de begrafenis van Prins Maurits. Aan de binnenzijde van de omslag lezen we o.a.: Gedenkt uwe voorgangers! Dat woord mag ook van onze nationale leiders en voorgangers gelden. Vooral wanneer het leden van ons doorluchtige Oranjehuis betreft, die niet slechts hart hadden voor de landsbelangen, maar evenzeer voor de gereformeerde religie en belijdenis. Tot de laatste behoort ongetwijfeld een man als wijlen prins Maurits. Het is heden 350 jaar geleden dat hij te 's-Gravenhage zalig in de Heere ontsliep.

We kunnen hiermee volstaan. Het is een boekje van 50 blz. Kool heeft veel werk van deze uitgave gemaakt. Het boekje kost f 6,25.

DE BEKERING - door Daniël Dyke

Uitgeverij G. Kool - Veenendaal

We lezen op het titelblad ter toelichting: Naar de door

H(endrik) U(ylenbroek) herziene uitgave van „Amsterdam, 1657, By Johannes van Someren, Boek-verkooper in de Ghastruys-moolen-steegh", sm. 120, en thans in de nieuwe spelling overgebracht door J. van der Haar, Hervormd predikant te Houten (U.).

Daaruit blijkt dat we te maken hebben met een heruitgave. Het is meer dan 300 jaar geleden dat dit boek voor het eerst verscheen. Dat is niet uit de inhoud en niet uit de taal op te maken.

Wat het laatste betreft, dit is te danken aan Ds. van der Haar, die zorgde voor een zeer leesbare weergave van wat de samensteller eens schreef. En wat de inhoud betreft kon het werk ook van onze eigen tijd zijn. Althans voorzover men nu nog leeft bij wat onze vaders in overeenstemming met Schrift en belijdenis geleerd hebben.

We kunnen dit boek in veler handen wensen. Het bevat een duidelijke en schriftuurlijke uiteenzetting van de bekering en laat deze van verschillende kanten zien. Dat blijkt duidelijk uit de paragrafen of hoofdstukken, die we volledigheidshalve laten volgen: 1. wat bekering is, 2. op welke manier de vernedering gewerkt wordt, 3. de eigenschappen der vernedering, 4. over de mate der vernedering, 5 het nut en de uitnemendheid der vernedering en „afbedding", 8. de dadelijke vernedering, 9. het tegengestelde van vernedering: vertwijfeling en 'n gevoelloos geweten, 10. de namen waardoor de verandering van hart in de Schrift uitgedrukt wordt, 11. het zich afkeren van de zonde, 12, over het 2e deel der verandering, namelijk een wederkeer tot God, 13. de eigenschappen der bekering, 14. de beoefening der bekering, in vier gedeelten, 15. nog drie andere plichten, waaruit de bekering bestaat, 16. over de eerste bekering, 17. over de voortgaande, vernieuwde bekering, 18. beweegredenen tot bekering, 19. argumenten ter bekering, vanwege het goed dat ze werkt, 20. argumenten aan het kwaad der onbetrouwbaarheid.

We gaan niet verder op de inhoud in. Echter kunnen we niet nalaten over te nemen, wat we op blz. 54 lezen:

Bij het onderzoeken van de zonde, moet zowel de erfzonde als de dadelijke zonde ontdekt worden.

Wat de erfzonde betreft weten wij, dat er twee dingen zijn: a. de schuld van de eerste zonde van Adam, toen hij at van de verboden vrucht. Want in Adam, als de wortel van het ganse menselijke geslacht, „hebben wij allen gezondigd", Rom. 5:12. Al hadden wij vān onszelf geen inklevende zonde, dan zou deze ons toegerekende zonde voldoende zijn om ons te verdoemen. b. Hetgeen noodzakelijk op het voorafgaande volgt, is de gehele verdorvenheid van onze natuur, die uit twee stukken bestaat.

Mogelijk, dat we later nog op dit boek terugkomen. Het is rijk van inhoud.

Het telt 173 blz. en kost gebonden f 19,90.

JAMES FRASER - door Ds. Alexander McPherson

Uitgeverij G. Kool - Veenendaal

Dit boek geeft meer dan uit bovenstaande titel is op te maken. We krijgen beter indruk van de inhoud, wanneer we de volledige titel vermelden: James Fraser „De man die het volk liefhad". Een verslag van het zendingswerk in Rhodesië in de twintigste eeuw door Ds. A. McPherson, uit het engels vertaald door J. Kooistra.

Het gaat in dit boek in hoofdzaak over de zendingsarbeid, die nu ook vanuit ons vaderland gesteund wordt. Bij de opbouw daarvan heeft Ds. Fraser een groot aandeel gehad. De schrijver van het boek heeft Fraser goed gekend en veel waardering voor hem. Dat laat hij duidelijk uitkomen. Hij heeft voor de samenstelling gebruik kunnen maken van verschillende brieven en verslagen, die hij in zijn boek verwerkt heeft. Het boek bevat belangrijke gegevens omtrent de Mbuma-zending. Na lezing kunnen we ons enigszins voorstellen met welke moeilijkheden de zendingsarbeiders te kampen hebben en hoe het werk ondanks alles toch doorgaat. Daarom kunnen we ons verheugen over de verschijning van dit boek.

Daarom is het te betreuren, dat de veelheid van de gegevens, die er in voorkomen, niet uitlokt om van alles kennis te nemen. De schrijver had o.i. beter een bepaalde schifting kunnen toepassen. Dan had hij wat er overbleef als een geheel kunnen verwerken. Dan was de inhoud beter tot zijn recht gekomen. Ook is de vraag of de schrijver de persoon van Ds. Fraser niet te veel idealiseert. Dat deze onder grote moeilijkheden met inspanning van alle krachten zich gegeven heeft voor de zendingsarbeid in Rhodesië is duidelijk, maar daarvoor komt aan een arbeider geen eer toe. De Heere gebruikt mensenkinderen, maar het gaat om Zijn Naam en eer. McPherson schrijft over avondmaalstijden. We hadden daar wel iets meer van willen lezen, temeer omdat we volgens de schrijver slechts weinig ware bekeringen zien. Bij het lezen van het boek kwam de gedachte bij ons op, dat aan de vertaling wel een en ander ontbreekt. Maar dat zal de meeste lezers wel niet opvallen.

Al met al hebben we hier een boek, dat zeker zijn weg wel zal vinden en wel het meest onder hen, die zich aan de Mbuma-zending verbonden weten en deze steunen. Deze arbeid mag zeker onze belangstelling hebben. Bij vele teleurstellingen, die opgedaan werden, zijn er ook bemoedigende tekenen dat de Heere de arbeid daar zegenet.

Ds. C. Smits schreef een voorwoord. Hij besluit met het volgende:

Toen wij in het voorjaar van 1972 een bezoek brachten aan het zendingsveld in Rhodesië, werd ons in Ingwenye het kleine kerkhof getoond. Daar hebben we ook de graven gezien, waarin de volgende drie personen liggen begraven:

Ds. J. Radasi, de eerste inlandse zending; Mej. Nicolson, die ook een leven van toewijding op het zendingsveld heeft doorgebracht; en Ds. James Fraser, begraven ver van zijn familie en vaderland.

Het boek is keurig uitgegeven en kost gebonden f 27,40.

HET LEVEN EN STERVEN VAN LODENSTEIN

Uitgave van boekhandel G. J. van Horssen, Barneveld

De titel vermeldt niet de schrijver, maar wel de mededeling, dat het leven en sterven volgens een oud geschrift getrouwelijk is naverteld door een liefhebber der waarheid.

Van Lodenstein werd geboren 6 februari 1620 en stierf op 6 augustus 1677. Tussen deze data ligt het leven van een man, die de Heere getrokken heeft uit de duisternis tot zijn wonderbaar licht en die in Zijn dienst in getrouwheid heeft mogen arbeiden.

Dit boekje van 40 blz. vertelt er een en ander van. We moeten niet denken aan een volledige levensbeschrijving, maar we kunnen wel uit het geschrift opmaken, dat we hier horen vertellen van een man, die zijn leven heeft mogen besteden in de dienst des Heeren.

Het boekje kost 4.40.

STEMMEN UIT GENEVE - van Joh. Calvijn
Uitgave van De Gereformeerde Bibliotheek te Goudriaan

De 33e bundel van deze stemmen is verschenen. Deze bevat preken over Job. 31:1-32, in aansluiting met vorige bundels. Het is altijd goed om naar Calvijn en zo naar Gods Woord te luisteren, want Calvijn had slechts de bedoeling het Woord des Heeren te laten spreken.

Elk kwartaal verschijnt er een bundel. De kosten zijn f 4,— wat in deze dure tijd niet hoog te noemen is.

STEMMEN UIT WITTENBERG van Dr. M. Luther e.a.

Uitgave van De Gereformeerde Bibliotheek te Goudriaan

We hebben de 24e bundel voor ons, die kort geleden is uitgekomen. Deze bevat preken van Luther over de wapenrusting van de Christen (vervolg), zalige hoop, Lazarus en de rijke man, de echtelijke staat en de genezing van de waterzuchtige op de Sabbath (van de laatste preek alleen het eerste gedeelte). Er volgen nog 6 preken. Luther ontvouwt op de hem geheel eigen wijze Gods Woord en legt het geheel uit in het kader van zijn tijd.

De bundel kost f 4,—.

**STEMMEN UIT WITTENBERG en STEM-
MEN UIT GENEVE**

De Gereformeerde Bibliotheek te Goudriaan gaat regelmatig door met de uitgave van preken enz. van Calvijn en Luther en hun tijdgenoten. We hebben al vele malen in ons blad daarvan melding mogen maken.

Kortgeleden verscheen bundel 23 van de Stemmen uit Wittenberg met preken van Luther over de vrucht en kracht der Hemelvaart van Christus, over de uitstorting van de Heilige Geest enz. Gelijktijdig verscheen bundel 32 van de Stemmen uit Geneve met preken van Calvijn over Job.

We menen met deze korte vermelding te kunnen volstaan. Calvijn schrijft weer anders dan Luther, maar ze hebben allebei hun plaats in de kerk der Reformatie ingenomen en spreken nog na hun dood door de werken die zij hebben nagelaten.

We vragen uw aandacht voor deze bundels. Ze kosten f 4,— per stuk.

**HOE TIROCCIO DOOR SLAVERIJ TOT
WARE VRIJHEID KWAM** - door J. Valk

Uitgave van boekhandel G. J. Horssen, Barneveld

De titel zegt al, dat het gaat om een zendingsverhaal. Het is leesbaar geschreven. Een jonge neger wordt uit huis gelokt en komt als slaaf aan de overkant van de grote zee. De Heere wilde deze weg gebruiken om hem in aanraking te brengen met het evangelie en dat ten zegen te stellen. De bekering is vrij oppervlakkig. Dat betreuren we. Ook in zendingsverhalen moet naar voren komen wat de waarachtige bekering is. Overigens kunnen we het boekje van harte aanbevelen. Het kost f 3,25.

Plaats Uw familieberichten in „Bewaar het Pand"

Voor al Uw

- ★ BOEKEN
- ★ BIJBELS en
- ★ PSALMBOEKEN

Beleefd aanbevelend

BOEKHANDEL

VAN LEEUWEN

POSTBUS 39, URK - TELEFOON 05277 - 1783
B.G.G. 05250 - 1531

Gouden Harpen

Meditatieserie

„KORENAREN

UIT DE VOLLE OOGST":

per jaar verschijnen 4 grammfoonplaten met aan iedere kant een meditatie compleet met bijpassende psalmen.

Abonneert U zich voor minimaal één jaar en daarna tot wederopzegging, dan betaalt U f 13,50 per plaat. Losse nummers f 15,90. Degene die zich abonneert mag ook de andere reeds verschenen platen tegen de abonnementsprijs kopen.

In september verscheen: GH/21: Ds. K. Exalto „Zalig worden" (Fillipp. 2:12b-13) en Ds. P. den Butter „Ikabod" (1 Sam. 4:21-22).

Per 1 DECEMBER a.s. hoopt te verschijnen: GH/22: Ds. G. J. van der Noort Krimpen aan den IJssel en Ds. A. W. van der Plas, Rijssen over „Het nauwelijks zalig worden" en „De Levensstroom".

REEDS EERDER VERSCHENEN:

GH/05 Drs. W. Chr. Hovius en Ds. J. van Haaren, GH/06 Ds. H. Rijksen en Ds. B. Haverkamp, GH/07 Ds. W. L. Tukker en Ds. G. A. Zijdeveld, GH/08 Ds. L. Huisman en Ds. G. Blom, GH/09 Ds. A. Vroegindewij, Ds. M. C. Tanis en Ds. L. Blok, GH/10 Ds. J. van Slidrecht en Ds. R. Boogaard, GH/11 Ds. D. Riedijk en Ds. J. Catsburg, GH/12 Ds. H. G. Abma en Ds. J. C. van Ravenswaaij, GH/13 Ds. K. de Gier en Ds. J. van der Haar, GH/14 Ds. P. Beekhuis en Ds. D. Hakkenberg, GH/15 Ds. H. Veldhuizen en Ds. F. Harinck, GH/16 Drs. J. Hoek en Ds. G. de Vries, GH/17 Ds. H. Hofman en Ds. C. den Boer, GH/18, Ds. R. Kok en Ds. Iz. Kok, GH/19 Ds. J. van Vliet en Ds. H. C. v. d. Ent, GH/20 Ds. D. Slagboom en Ds. J. W. Verweij.

Verder leveren wij Psalmenplaten, Samenzang en koorzangplaten, orgelplaten, Kerstplaten enz. enz.

Vraag even een folder aan bij:

Gouden Harpen
grammfoonplatenmaatschappij
postbus 135, Lisse
telefoon (02521) 14543 b.g.g.14215

„REPOS AILLEURS" DRIEBERGEN

U zoekt wat rust?
U wilt bijkomen na ziekte?
U bent de eenzaamheid moe?

Kom dan eens enige weken naar Driebergen.

Eigen, kerkelijke sfeer - Prima maaltijden - Geen t.v.- Vlak bij de bossen

Buntlaan 54
Telefoon 03438 - 2466

HOTEL

DREYEROORD - OOSTERBEEK
Telefoon 085-333169

Het hotel waar mevrouw zich „uit" - en mijnheer zich „thuisvoelt".

Het adres voor al uw

GOEDE BOEKEN

lees- en prentenboeken, bijbels (uitsluitend statenvertaling) en psalm boekjes is

G. KOOL

Stationssingel 50
Veenendaal
Telefoon 08385 13978
Postbus 177

(Uw bestelling ongefrankeerd: antwoordnummer 77).

VOOR EEN SERIEUZE BIJVERDIENSTE

contact opnemen met
M. VAN OUYEN
Telefoon 078 - 21153

„Na een maand gebruik van Uw kruiden, is mijn bloeddruk 45 punten gezakt."

H. L. te N.

Tegen praktisch iedere kwaal leveren wij

GENEES-

KRACHTIGE KRUIDEN

Maandkuur f 9.50

(verzendskosten
inbegrepen)

Drogisterij SIKKING

Barvoetstraat 5
Haarlem
Tel. 023 - 31 28 82
B.g.g. 324606

Voor bijbels, boeken en muziek

Is **LINDENBERG** uniek!

Grote voorraad
Snelle levering

ook van de allernieuwste uitgaven

LINDENBERG'S BOEKHANDEL

Slaak 4-8 (postbus 4209)
ROTTERDAM 16
Tel. 010 - 11 16 07

ZOEKEN WIJ U?

Wij zoeken serieuze mensen, die willen werken voor een extra inkomen van f 250,- tot f 1500,- per maand. Heeft U interesse, bel dan voor een afspraak, (niet op zondag).

A. VAN DONGEN,
Telefoon 04164 - 2255